

2017 m. rugsėjo mėn. eksporto prognozė

Paskelbta: 2017.08.28

ĮVADAS

- „Versli Lietuva“ prognozuoja, kad 2017 m. palyginti su 2016 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų augti 12% – iki 12,3 mlrd. eurų. 2018 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto turėtų augti 6,5%. Palyginti su ankstesne prognoze, didesnę prognozuojamą eksporto augimą 2017 m. lemia sparčiau nei tikėtasi auganti paklausa Europos Sąjungoje ir kylančios eksporto kainos.
- 2017 m. prekių reeksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų siekti 10,7 mlrd. eurų ir, palyginti su 2016 m., turėtų didėti 25,8%. 2018 m., palyginus su 2017 m., augimas turėtų sulėtėti dėl palyginamosios statistinės bazės efekto – iki 10,9% per metus. Prognozuojamą reeksporto augimą lems atsigauanti Rusijos ekonomika ir tolesnė Lietuvos reeksportuotojų plėtra į Vakarų Europos ir Skandinavijos rinkas.
- Prognozuojama, kad 2017 m. paslaugų eksporto vertė per metus augs 15,6% – iki 7,9 mlrd. eurų. Tikimasi, kad 2017 m. transporto paslaugų eksportas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – stipriai augs, labiausiai dėl paklausos atsigavimo Rusijoje. Kita vertus, IT ir verslo paslaugų eksporto raida, teigiamai ir reikšmingai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo. 2018 m. paslaugų eksporto vertės augimas turėtų pasiekti 7,1% per metus.

1 lentelė. Eksporto verčių augimo prognozė.

Eksporto kategorija	Laikotarpis			
	2015	2016	2017p	2018p
Lietuviškos kilmės prekių eksportas, išskyrus energetikos produktus	3,2%	3,9%	12,0%	6,5%
Prekių reeksportas, išskyrus energetikos produktus	-12,6%	-1,0%	25,8%	10,9%
Paslaugų eksportas	2,7%	13,5%	15,6%	7,1%

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

I. PROGNOZIŲ PALYGINIMAS

2017 m. kovo mėn. „Versli Lietuva“ prognozavo, kad lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų) 2017 m., palyginti su 2016 m., turėtų augti 6,3%; prekių reeksportas (be energetinių produktų) turėtų didėti 5,0%, o paslaugų eksporto augimas turėtų siekti 10,9%. Dabar prognozuojamas atitinkamai 12,0%, 25,8% ir 15,6% augimas. Spartesnis ekonomikos augimas eksporto rinkose lėmė spartesnę nei tikėtasi importo paklausos ir eksporto kainų augimą, todėl lietuviškos kilmės eksportas (be energetinių produktų), taip pat ir paslaugų eksportas, turėtų augti sparčiau nei prognozuota 2017 m. kovo mėn. Reeksporto prognozė labai pagerinta dėl stipresnio nei tikėtasi paklausos atsigavimo mašinoms ir mechaniniams įrenginiams bei elektros mašinoms ir įrenginiams Rusijos rinkoje.

2 lentelė. Prognozių palyginimas.

Rodikliai	Laikotarpis	2017 m. kovo mėn. prognozė		2017 m. rugsėjo mėn. prognozė	
		2017	2018	2017	2018
Lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų)		6,3%	7,6%	12,0%	6,5%
Prekių reeksportas (be energetinių produktų)		5,0%	8,1%	25,8%	10,9%
Paslaugų eksportas		10,9%	8,6%	15,6%	7,1%

Šaltiniai: VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

II. TARPTAUTINĖ APLINKA

Naujausioje prognozėje Europos Komisija tikisi stabilaus euro zonos ekonomikos augimo. Penktus metus iš eilės prognozuojamas 1,5%-2,0% ekonomikos augimas. Nedarbo mažėjimas, prasidėjęs 2014 metais, tikėtina tęsis ir ateinančiais metais. Toliau augs vartotojų ir gamintojų pasitikėjimas euro zonos ekonomika. Likusiose Europos sąjungos šalyse Komisija taip pat prognozuoja sparčią ekonomikos plėtrą, ypatingai Lenkijoje ir Švedijoje. Išskirtis - Jungtinės Karalystės ekonomika, kuri stagnuoja daugiausia dėl didelio neapibrėžtumo susijusio su pasitraukimu iš ES.¹

¹ Europos komisija (2017 m. gegužės 11 d.). 2017 m. pavasario ekonominė prognozė: numatomas tolygus augimas. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1237_Lt.htm.

EBPO tikisi spartesnio pasaulinės ekonomikos augimo dėl palaipsniui atsigunančių investicijų ir tarptautinės prekybos bei dėl augančios paklausos aukštos pridėtinės vertės prekėms. Organizacija tikisi ekonomikos augimo paspartėjimo Jungtinėse Valstijose. Rusijos ekonomika palaipsniui atsigauja iš gilios recesijos; jai prognozuojamas nedidelis teigiamas ekonomikos augimas, kuris darys teigiamą įtaką kitoms regiono šalims. Kinijos ekonomikos augimas, prognozuojama, toliau lėtės.²

Tarptautinis Valiutos fondas³ ir Pasaulio bankas prognozuoja⁴, kad 2017 m. žaliavų kainos augs. Šios institucijos prognozuoja, kad didės naftos, trąšų, maisto ir metalų kainos. Paskutinių mėnesių valiutos kursų dinamika rodo, kad tiek doleris, tiek svaras pinga euro atžvilgiu.

III. VIDINIAI VEIKSNIAI

Skaičiavimai rodo, kad ilguoju laikotarpiu lietuviškos kilmės prekių (neįskaitant energetinių produktų) eksporto raidą labiau lemia pasiūlos veiksniai, t. y. gamybos pajėgumai ir vienetinės darbo sąnaudos.⁵ Ilguoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo gamybos pajėgumų. Gamybos pajėgumus apibrėžia prekybai atviro sektoriaus produkcija⁶, apskaičiuota pagal Cobb-Douglas gamybos funkciją, naudojant darbo ir kapitalo parametrus.

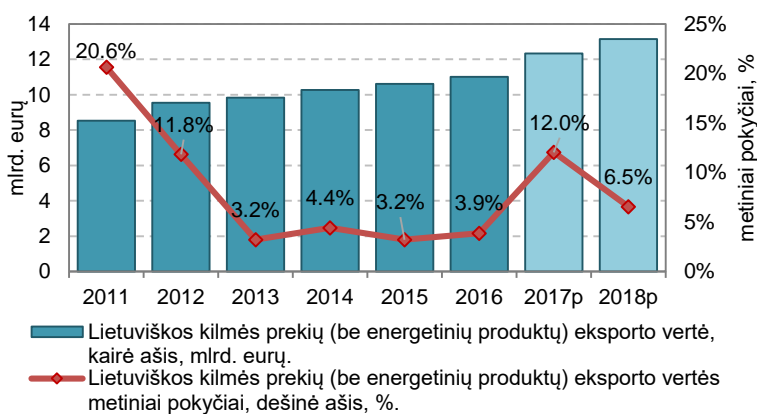
Per paskutinius keturis ketvirčius materialinės investicijos žemės ūkio ir apdirbamosios gamybos sektoriuose augo 21,7%. Tai reiškia, kad potenciali produkcija augo, o tai pagerino ilgojo laikotarpio lietuviškos kilmės prekių eksporto perspektyvą.

Darbo užmokesčio kaštai prekybai atvira sektoriuje 2016 m. augo toliau, o tai silpnina Lietuvos konkurencingumą ilguoju laikotarpiu. Nėra akivaizdžių požymių, rodančių, kad darbo užmokesčio augimas apdirbamojoje gamyboje 2017 m. galėtų lėtėti.

IV. LIETUVIŠKOS KILMĖS PREKIŲ EKSPORTAS

2017 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų), palyginti su 2016 m., turėtų augti 12% ir siekti 12,3 mlrd. eurų. 2018 m., palyginti su 2017 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų toliau padidėti – 6,5% iki 13,1 mlrd. eurų.

1 pav. Lietuviškos kilmės (be energetinių produktų) eksporto vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

² EBPO (ang. OECD), OECD Economic Outlook, Volume 2017 Issue 1. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/oecd-economic-outlook-volume-2017-issue-1_eco_outlook-v2017-1-en#.WZ-sj4jGpo.

³ TVF (ang. IMF), Commodity Price Forecasts 27 February 2017, <http://www.imf.org/external/np/res/commod/data/data0717.xls>.

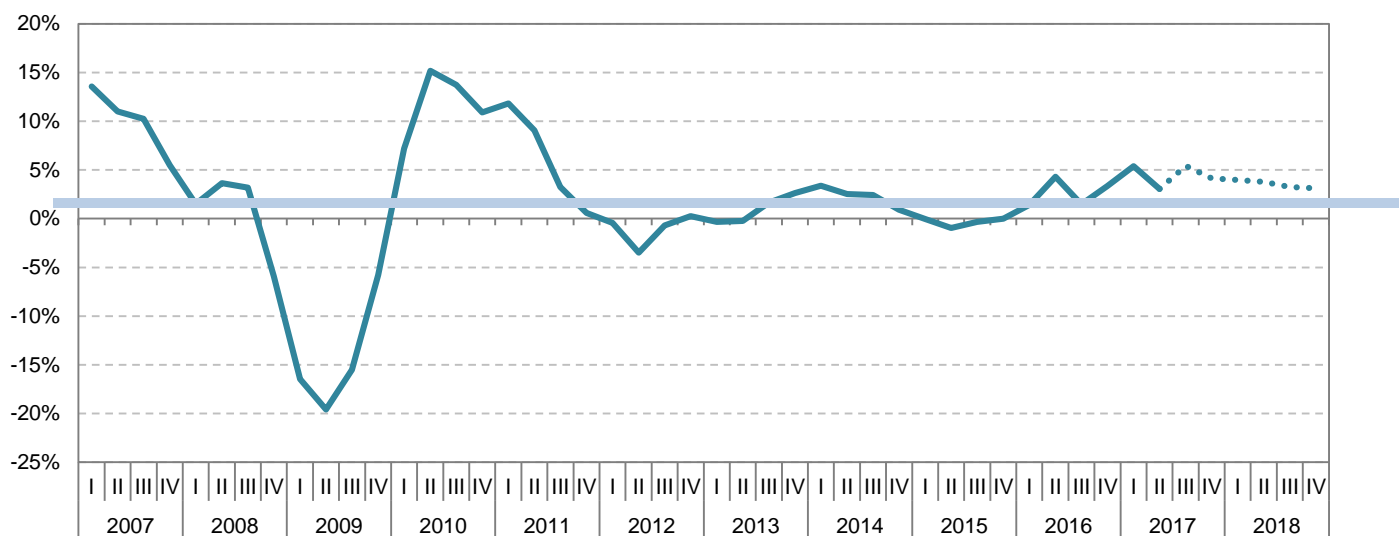
⁴ Pasaulio bankas (angl. World Bank), Commodity Markets Outlook April 2017. <http://pubdocs.worldbank.org/en/174381493046968144/CMO-April-2017-Full-Report.pdf>.

⁵ Notten, Thomas E.H. (2012). The role of supply and demand factors for Lithuanian exports: an ARDL bounds testing approach. *Pinigų Studijos*, 2012 gruodis nr. 2, pp. 20-39. http://www.lb.lt/pinigu_studijos_2012_m_nr_2#page=21.

⁶ Atvirą sektorių sudaro žemės ūkis, miškininkystė ir žvejyba bei apdirbamoji gamyba.

Trumpuoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo paklausos užsienio rinkose⁷ augimo. Savo prognozėse mes vadovaujamės prielaida, kad augant pagrindinėms Lietuvos eksporto rinkoms, paklausos užsienyje lygis palaipsniui toliau augs.⁸

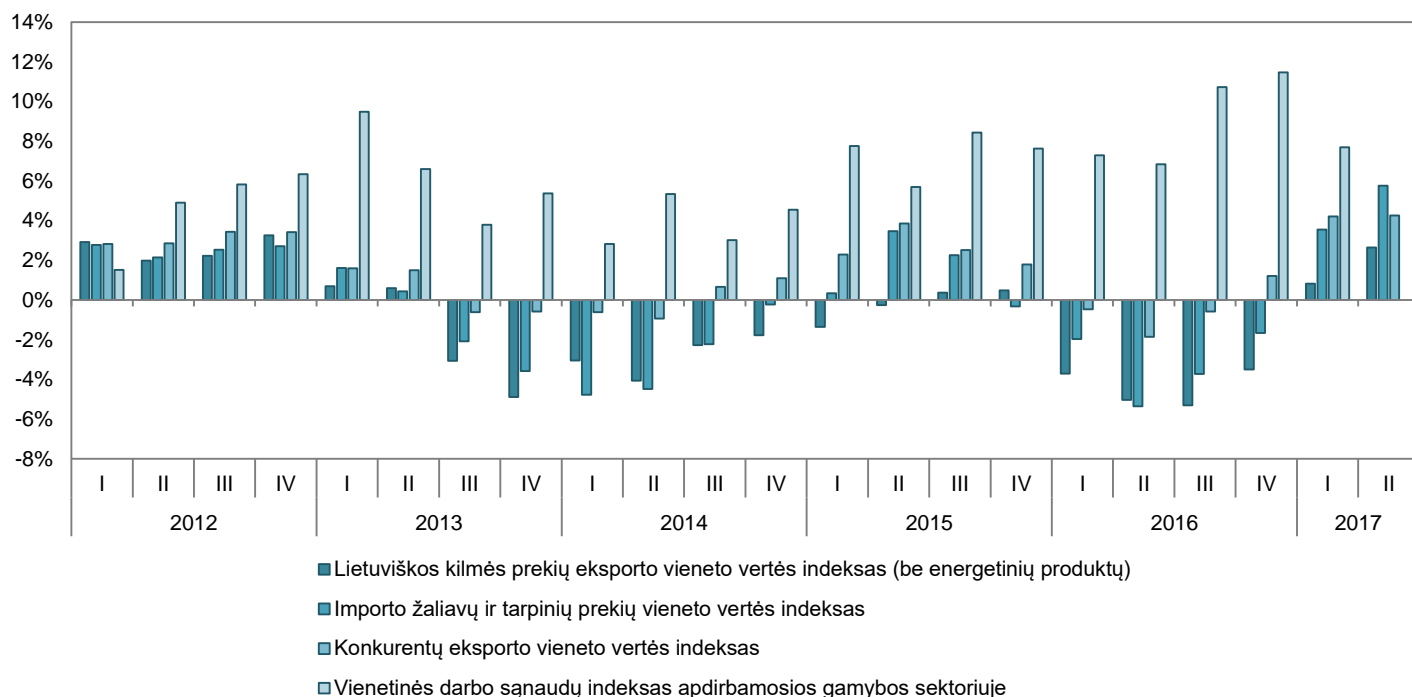
2 pav. Metiniai užsienio paklausos pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas, TVF ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

Pagrindiniame prognozių scenarijuje, tikimasi, kad paklausa užsienio rinkose toliau augs, o šias tendencijas lems tvarus ekonomikos augimas Europos Sąjungos šalyse, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Norvegijoje ir Rusijoje.

3 pav. Metiniai lietuviškos kilmės eksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

⁷ Užsienio paklausos rodiklis suskaičiuotas dvigubu svėrimo metodu (angl. double reweighted), kuriame atsižvelgiama į pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos kaitą. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos indeksas yra skaičiuojamas atsižvelgiant į eksporto partnerės ir prekių grupės svorį lietuviškos kilmės prekių eksporto struktūroje.

⁸ Importo apimtys augimas apskaičiuojamas pagal Lietuvos pagrindinių eksporto partnerių importo kiekių įverčius ir jų BVP prognozes. Skaičiavimuose naudojamos Europos Komisijos, ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos. Ir UAB „Euromonitor International“ BVP prognozių įverčiai.

2016 m. eksporto kainos stipriai mažėjo, bet 2017 m. pirmąjį ketvirtį jos paaugo 0,8%, antrąjį ketvirtį – 2,6%. Lietuviškos kilmės prekių eksporto kainų augimui didžiausią įtaką darė maisto produktai (ypatingai pieno produktai) bei metalai. Plastikų kainos taip pat vėl auga, o trašų kainos atsigavo antrame 2017 m. ketvirtyje. Svarbu pažymėti, kad Lietuvos konkurentų kainos augo sparčiau, tačiau tikėtina, tačiau šis reiškinys bus laikinas. Pirmame 2017 m. ketvirtyje konkurentų kainos augo 4,2%, o antrame – 4,3%. Žaliavų bei tarpinio vartojimo prekių importo kainos taip pat augo – 2017 m. pirmąjį ketvirtį – 3,5%, o antrąjį – 5,8% per metus.

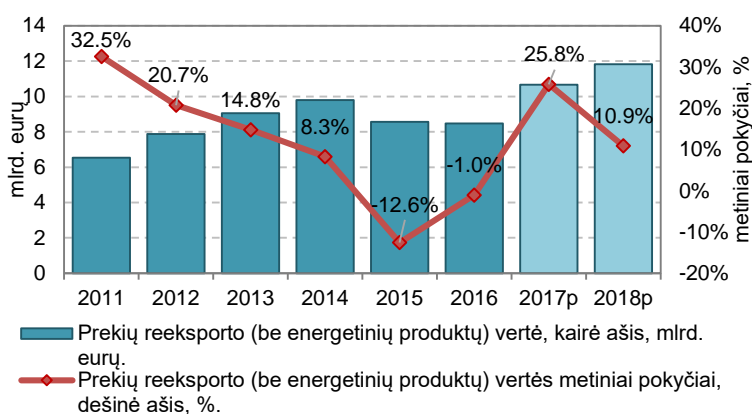
2016 m. gamybos sektoriuje vienatinės darbo sąnaudos tebeaugo – tai darė neigiamą įtaką įmonių pelningumui, ypač darbui imliuose sektoriuose. 2017 m. pirmąjį ketvirtį vienatinės darbo sąnaudos apdirbamosios gamybos sektoriuje augo toliau – 7,7% per metus.

Pasaulio Bankas ir Tarptautinis Valiutos Fondas 2017 m. prognozuoja aukštesnes pasaulines žaliavų kainas. Eurozonos šalyse infliacija taip pat didėja. Todėl mes prognozuojame, kad eksporto kainos didės šiais ir ateinančiais metais.

V. PREKIŲ REEKSPORTAS

2017 m. prekių reeksportas (be energetinių produktų) turėtų siekti 10,7 mlrd. eurų ir, palyginti su 2016 m., jis turėtų paaugti 25,8%. Pagrindinis veiksnys, lemsiantis tokį augimą, yra stiprus Rusijos importo atsigavimas, ypač įrangos ir elektroninių įrenginių srityse. Būtent šias prekes Lietuva tradiciškai reeksportuoja į Rusijos rinką. 2018 m. tikimės kiek lėtesnio reeksporto augimo dėl palyginamosios statistinės bazės efekto. 2018 m., palyginti su 2017 m. reeksporto vertė turėtų toliau padidėti 10,9%.

4 pav. Reeksporto (be energetinių produktų) vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

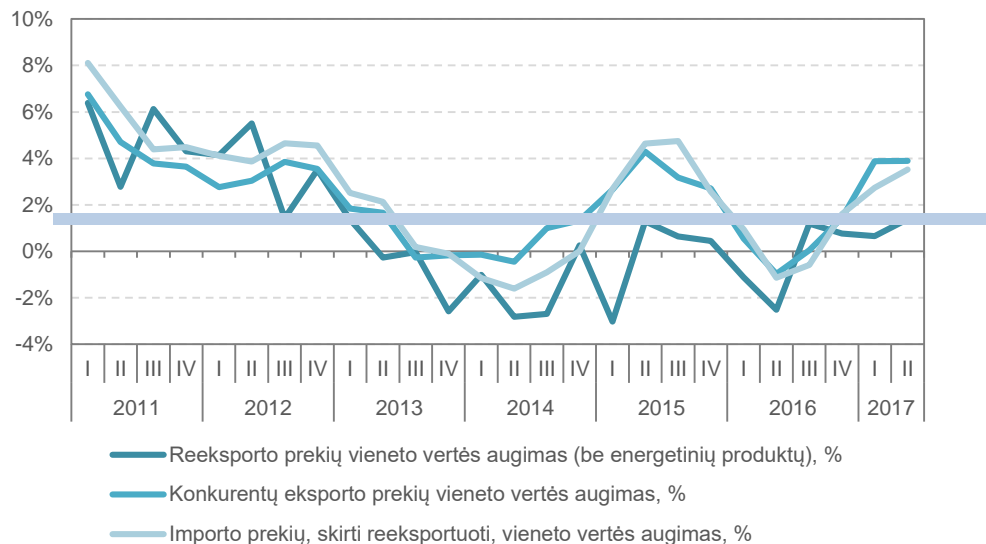
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju laikotarpiu reeksporto apimtys priklausys nuo prekių importo reeksporto rinkose – labiausiai Rusijoje – augimo bei Lietuvos reeksporto kainų ir konkurentų kainų santykio.⁹ Nuo 2016 m. rugsėjo mėn., Rusijos prekių importas vėl pradėjo augti, o ypač paaugo įrangos ir elektroninių įrenginių importas. Tikimasi, kad prekių reeksportas į kitas rinkas (ypač į Vakarų Europos ir Skandinavijos šalis) toliau augs.

⁹ Daugiau apie modelį, kuris naudojamas Lietuvos reeksporto prognozavimui, skaitykite: Notten, Thomas. E.H. (2015). The determinants and economic importance of Lithuanian re-exports. *Pinigų Studijos*, 2015 gruodis nr. 2, pp. 5-26. http://www.lb.lt/ps_2015_2_notten.

Manome, kad konkurentų kainos toliau augs, labiausiai dėl ekonomikos atsigavimos pagrindinėje reeksporto rinkoje – Rusijoje – ir dėl kainų augimo pasaulinėje rinkose. Reeksporto kainos keisis lygiagrečiai importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainoms. Tikimasi, kad prekių reeksporto kainos kukliai augs dėl augančių importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainų.

5 pav. Metiniai reeksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %).

Šaltiniai: Eurostato „Comext“, Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

VI. PASLAUGŲ EKSPORTAS

2016 m. paslaugų eksporto vertė augo 13,5% ir siekė 6,8 mlrd. eurų.¹⁰ Šiais metais prognozuojame dar spartesnį paslaugų eksporto augimą, labiausiai dėl spartėjančio Europos Sąjungos ekonomikos augimo bei atsigaujančios Rusijos rinkos. 2017 m. paslaugų eksporto vertė turėtų augti 15,6% ir siekti 7,9 mlrd. eurų. 2018 m., palyginus su 2017 m., paslaugų eksportas turėtų augti lėčiau – 7,1% – iki 8,4 mlrd. eurų, dėl palyginamosios statistinės bazės efekto. 2017 m. paslaugų eksporto augimui didžiausią įtaką darys transporto paslaugų eksportas, prie jų prisidės IT ir verslo paslaugos, kurioms taip pat prognozuojame dviženklį eksporto augimo tempą.

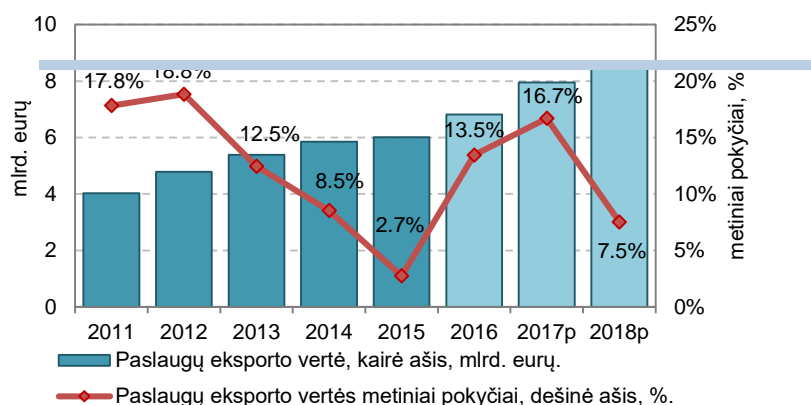
Mūsų modelyje paslaugų eksportas ilguoju laikotarpiu priklauso nuo paslaugų importo augimo šalyse, į kurias Lietuva eksportuoja paslaugas. Tikimasi, kad šiemet transporto paslaugų eksportas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – į Rusiją augs. Kita vertus, paslaugų eksportas į ES ir kitas šalis, JAV ir Norvegiją turėtų taip pat toliau augti ir prisidėti prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo.

Kitas svarbus veiksnys, paaiškinantis paslaugų eksporto raidą, yra santykis tarp Lietuvos ir konkurentų paslaugų eksporto kainų (paslaugų atveju, yra lyginami 22-jų šalių konkurenčių paslaugų eksporto kainų lygiai). Šis rodiklis parodo Lietuvos paslaugų eksporto sektoriaus tarptautinį konkurencingumą. Manome, kad Lietuvos paslaugų eksporto kainų dinamika, prognozuojamu laikotarpiu, atspindės mūsų konkurentų kainų pokyčius, o Europos Sąjungos infliacija laikysis žemesniame lygyje nei vidutinė ilgojo laikotarpio infliacija, todėl tikimės tik nedidelio paslaugų eksporto kainų augimo.¹¹

¹⁰ Preliminarūs paslaugų eksporto augimo skaičiavimai, paremti mėnesiniais mokėjimų balanso duomenimis rodo, kad 2017 m. sausio-birželio mėn. palyginus su 2016 m. atitinkamu laikotarpiu, paslaugų eksportas augo 17,2%.

¹¹ Europos komisija (2017 m. gegužės 11 d.). 2017 m. pavasario ekonominė prognozė: numatomas tolygus augimas. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1237_lt.htm.

6 pav. Paslaugų eksporto vertė ir prognozė 2011-2018 m., mlrd. eurų ir metiniai pokyčiai.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

VII. PAGRINDINĖS RIZIKOS IR NEAPIBRĖŽTUMAS

Pasaulinės ekonomikos augimą gali paveikti keletas tarptautinės rizikos veiksnių. Po rinkimų Prancūzijoje ir Nyderlanduose, politinio nestabilumo rizika sumažėjo, tačiau dar laukia rinkimai Vokietijoje ir Italijoje. Rizikos susijusios su euro zonos atsigavimu bei euro zonos skolų krize taip pat sumažėjo, visgi, dar yra keletas šalių, susiduriančių su lėtu ekonomikos augimu ir aukštu skolų lygiu, ypač Graikija ir Italija. Keletas Europos bankų taip pat vis dar yra prastos būklės, ypač Italijoje. Daug neaiškumų lieka ir dėl Europos centrinio banko vykdomos kiekybinio skatinimo programos, kadangi iki šiol nėra paskelbta aiški pasitraukimo strategija. Dar vienas svarbus veiksnys, daranti įtaką eksporto sektoriui, yra dolerio atžvilgiu stiprėjantis euras.

Teigiamas veiksnys yra atsigaunantys euro zonos vartotojų ir gamintojų pasitikėjimo rodikliai, kurie gali sąlygoti spartesnę ekonomikos bei spartesnę tarptautinės prekybos augimą. Visgi, iki šiol lieka didelis neapibrėžtumas dėl Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES. Derybų laikotarpiui pasibaigus ir šalims nesusitarus dėl naujos prekybos sutarties, įsigaliojusių PPO prekybos režimas, kuris reikštų kaštų augimą ir dar didesnę neapibrėžtumo lygį.

Už Europos Sąjungos ribų, neapibrėžtumą didina neaiški JAV prezidento ir jo aplinkos pozicija dėl tarptautinės prekybos, ypač dėl tarptautinės prekybos sutarčių nutraukimo, planų padidinti importo mokesčius bei teikti eksporto subsidijas. Tokie JAV veiksmai gali daryti neigiamą įtaką Lietuvos ekonomikos raidai. Kita vertus, planuojamas išlaidų didinimas dideliems infrastruktūriniais projektams gali daryti teigiamą poveikį JAV ekonomikai, o tai, tikėtina, teigiamai atsilięptų Lietuvos ekonomikai.¹² Kitas neigiamas veiksnys yra susijęs su Kinijos ekonomika, kurioje yra aukštas namų ūkių ir verslo bendrovių skolos lygis, perkaitusi nekilnojamojo turto rinka, auganti šešėlinė bankų sistema bei kurioje yra tikėtinas „kietasis“ ekonomikos nusileidimo scenarijus. Tokio scenarijaus atveju tiesioginis neigiamas poveikis Lietuvos ekonomikai būtų ribotas, tačiau netiesioginis poveikis, pavyzdžiui, per Vokietijos ekonomiką, potencialiai būtų didesnis.

¹² JAV yra trečia didžiausia rinka (po ES28 šalių ir Rusijos) pagal Lietuvos pridėtinės vertės eksportą. 2014 m. jai teko apie 4,1%, visos Lietuvos pridėtinės vertės eksporto. https://www.versli Lietuva.lt/uploads/media/597f0e8247e22/2017.06.30_GVC_final_report_v2.pdf.